

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти
Кафедра теорії і методики музичної освіти та хореографії

ПЕДАГОГІКА МИСТЕЦТВА ДЛЯ КУЛЬТУРНОГО ЗРОСТАННЯ ОСОБИСТОСТІ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

(8-10 листопада 2018 року)

Мелітополь, 2018

Друкується згідно рішення Вченої Ради Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького протокол № 4 від 21.11.2018

Рецензенти:

Лабунець Віктор Миколайович – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музичного мистецтва, декан педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
Антоненко Олександр Миколайович – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри інструментального виконавства та музичного мистецтва естради Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

П 24 Педагогіка мистецтва для культурного зростання особистості впродовж життя: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 8-10 листопада 2018 р.) / Відповід. ред. Н.А.Середа. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. –186 с.

ISBN 978-617-7566-48-8

Збірка містить тези і статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції "Педагогіка мистецтва для культурного зростання особистості впродовж життя". Розкриваються такі питання: соціокультурний та людинотворчий вимір педагогіки мистецтва; аксіологічні максими педагогіки мистецтва у контексті актуальних методологічних підходів до теорії і практики освіти впродовж життя; сучасні тенденції у вивченні теоретичних і практичних проблем культурного зростання особистості засобами педагогіки музичного мистецтва, художньої культури та хореографії; дослідно-експериментальна робота молодих науковців та студентів з проблем музичної, художньої та хореографічної освіти; експериментальна педагогіка мистецтва для культурного зростання школяра в системі неформальної та формальної освіти; освітня реальність музично-педагогічних інновацій: реконструкція досвіду.

Матеріали збірки будуть цікавими для студентів, магістрантів і аспірантів факультетів мистецтв, учителів і викладачів мистецьких дисциплін та хореографії у закладах загальної, спеціалізованої середньої та вищої освіти.

Відповідальність за наукову коректність і оригінальність текстів несуть їх автори.

ISBN 978-617-7566-48-8

УДК: [378.013.43:7]:316.612(06)

©Н.А.Середа, 2018

Коваленко Н. М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ МУЗИЧНОГО НАПРЯМКУ В АЗОВСЬКІЙ ДИТЯЧІЙ ШКОЛІ МИСТЕЦТВ	49
Козловська І.В. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО СВЯТКОВИХ ЗАХОДІВ	53
Колоніна Л. Г. ФАКТОР “ЗРІЛОСТІ” ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ В УМОВАХ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	55
Кулага Т. О. CONTEMPORARY MUSIC AS A CIVILIZATIONAL PHENOMENON OF POSTMODERN	60
Кущенко Н. А. СОЦІОКУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ	64
Любар Р. О. Шапкіна Н. С. МЕТОДИЧНІ СИСТЕМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	69
Малацай Н. О. КУЛЬТУРНЕ ЗРОСТАННЯ НОВОГО ПОКОЛІННЯ ОСВІТЯН ШЛЯХОМ ПРОВЕДЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР	71
Мартинюк А. К. ВИЗНАЧНІ ПЕРСОНАЛІЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ХАРКОВА В НАУКОВОМУ ОСМИСЛЕННІ ПРОФЕСОРА ІНЕССИ ГУЛЕСКО	73
Мартинюк Т. В. СТИЛЬОВІ КОНСТАНТИ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ШКОЛИ ОЛЕКСАНДРА МИШУГИ	77
Масалова Т. О. РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	81
Мержева Л. Ф. АРТИСТИЗМ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ДИРИГЕНТСЬКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	84
Мітєва А. М. ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	88
Молодих М. О. РИТМІЧНЕ ПОЧУТТЯ ЯК ОСНОВА МУЗИКАЛЬНОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	91
Мочона Т. В. КРЕАТИВНІ МЕТОДИ ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ САМОСТІЙНОСТІ ЮНИХ ПІАНІСТІВ	93
Назаренко І. М., Панченко Г. П. ДІАГНОСТИКА РІВНІВ СФОРМОВАНОСТІ МОТИВАЦІЙНО-ПОТРЕБОВОЇ СФЕРИ МАЙБУТНЬОГО ХОРЕОГРАФА	96

що диригентсько-педагогічний артистизм – це риса особистості педагога-диригента, його певна своєрідність: здатність перевтілюватися, чарівність “артистичної стихійності”, жвавість, гострота, експресія, багатство жестів та інтонацій; натхнення, відчуття внутрішньої свободи, внутрішня витонченість, образне мислення, прагнення до нестандартних рішень через образні асоціації; особливості психіки, тип нервової системи.

УДК 373.5.015.31.:172.15(477)

А.М. Мітсва

докторант кафедри музичного мистецтва
Національна музична академія
ім. “Проф. Панчо Владігерова” м. Софія, Болгарія;
концертмейстер кафедри теорії і методики
музичної освіти та хореографії
Мелітопольський державний педагогічний
Університет імені Богдана Хмельницького

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ МУЗИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Анотація. Стаття присвячена формуванню національної самосвідомості підлітків на уроках музики в сучасній українській школі. Національне музичне мистецтво через вплив на естетичну свідомість здатне впливати на учня, викликати у нього сильні почуття та формувати душу людини. У роботі представлено деякі аспекти формування національної самосвідомості в учнів на уроках музики в загальноосвітній школі. Її суть полягає у поступовому оцінюванні навколишньої дійсності, музичних творів та само оцінюванні, через залучення учнів до різноманітних видів музичної діяльності.

Ключові слова: національне музичне мистецтво, національна самосвідомість, урок музики.

A.N. Mitieva

PEDAGOGICAL ASPECTS OF THE NATIONAL IDENTITY OF STUDENTS DURING THE MUSIC CLASS IN MODERN UKRAINIAN SCHOOL

Annotation. The article is devoted to the formation of national mind realization of teenagers on the music lessons in modern Ukrainian school. National musical art through its impact on the aesthetic consciousness able to influence at students, cause strong feelings and form the human soul. The paper presents some aspects of formation of national mind realization in students at music lessons in school. Its essence lies in the gradual

complication of tasks aesthetic evaluation of reality, by engaging students in various types of musical activity.

Key words: national musical art, national mind realization, music lessons.

Формування особистості у відповідності з моральними устоями нації, що розкривають ставлення людини до суспільства, до самої особистості, важкий і довготривалий процес. Цей процес потребує глибокого знання та вивчення педагогічних та психологічних основ національного виховання, врахування вікових та індивідуальних особливостей.

Важливою передумовою національної самоідентифікації людини є її відчуття власної пов'язаності з долею Батьківщини. Вирішальним чинником в процесі формування такої особистості виступає власне національна самосвідомість, яка знаходить вияв у пам'яті про минуле, у відчутті власної пов'язаності з долею Батьківщини, в національній ідентифікації. Музичне мистецтво відображає цінності минулого і сучасного, володіє даром синтезування узагальненого досвіду людства, чим і впливає на багатство духовного світу особистості. Проникаючи в сутність музики та усвідомлюючи її вплив через взаємозв'язок музичного мислення з емоційною сферою особистості, людина розвиває самосвідомість. Тому включення в зміст естетичної свідомості здобутків національного музичного мистецтва, емоційного сприйняття та розуміння минулого свого народу сприяє формуванню національної самосвідомості особистості.

Виховання свідомого громадянина починається із засвоєння дітьми духовних надбань своєї нації. Становлення громадянина, патріота відбувається з дитинства. Саме в цей період дитина отримує засади майбутньої свідомості, характеру поведінки. Головним завданням музичного, зокрема вокально-хорового виховання є вплив через музику на духовний світ молоді, які в майбутньому зможуть розвинути зацікавленість до цього виду мистецтва у своїх учнів.

Музична культура, формується в процесі активної музичної діяльності. Найбільш активною, діючою та доступною формою музичного навчання та виховання майбутнього вчителя музичного мистецтва є вивчення дисципліни вокально-хорове виконавство. Виконуючи музичний твір, студенти активно висловлюють свої настрої, враження, своє відношення до оточуючого світу. Крім цього, хоровий спів сприяє розвитку співацької культури молоді, їхньому загальному і музичному розвитку, становленню світогляду, вихованню духовного світу, формуванню майбутньої особистості.

Основу духовного виховання студентів складають базові національні цінності, джерелами яких для кожного є сім я, народ, Батьківщина, релігія, творча праця, мистецтво, наука, природа. Правильно підібраний репертуар активно впливає на формування естетичного смаку студентської молоді, їх творчого практичного досвіду, на розуміння можливостей і особливостей вокально-хорового

виконавства. Зміст пісенного репертуару повинен бути націлений на розвиток у студентів позитивного відношення до навколишнього світу через пізнання ними емоційно – морального змісту кожного музичного твору, через формування особистісної оцінки музики, яку виконують. Як справедливо зауважив К. К. Пігров, «тільки ті твори, які подобаються, з більшою охотою і скоріше вивчаються» [7, с. 134].

Дисципліна вокально-хорове виконавство у ВНЗ як засіб формування національної свідомості майбутніх вчителів музичного мистецтва є могутнім стимулом у духовно-моральному становленні студентської молоді. Вивченню патріотичної музики (українських народних пісень, творів вітчизняних композиторів-класиків, пісень сучасних українських авторів), а також вокально-хорових творів військової тематики відводиться дуже велика роль. Це є важливим засобом формування особистісних якостей людини, її духовного світу, вчить доброзичливості, співчуття, любові, сприяє збагаченню життєвого досвіду студентів спеціальності музичне мистецтво.

Головною метою викладання дисципліни вокально-хорове виконавство є розвиток музикальності, формування музичної культури, духовне збагачення особистості. Під час індивідуальних та практичних занять у майбутніх вчителів музичного мистецтва формуються та вдосконалюються:

1) вокально-хорові навички: правильний, красивий спів, співоче дихання, мелодичний і гармонічний звук, точна інтонація, вокальний слух, відчуття ансамблю та інше;

2) навички технічної і виконавчої роботи над репертуаром;

3) загально-музичні якості: світогляд, художній смак, почуття відповідальності з позиції учасника хорового колективу, вимогливість до себе і до інших, дисциплінованість.

Безумовно, формування національної свідомості підростаючого покоління – запорука стабільного розвитку країни в майбутньому. Любов до Батьківщини стає силою духу тільки тоді, коли у людини збережені в свідомості образи, які пов'язані з рідним краєм, мовою, коли з'являється почуття гордості від того, що все це -- твоя Батьківщина. Дуже важливо виховувати в майбутніх вчителях музичного мистецтва доброту, щедрість душі, оптимістичне сприйняття життя, впевненість в собі, вміння насолоджуватись навколишнім світом.

Почуття національної свідомості невід'ємно від почуття гордості за країну, місто, в якому ми живемо. Вірші, пісні, живописні полотна, кінофільми, присвячені рідному краю, здібні викликати світлу радість, захоплення, породити глибоке почуття любові до її краси та величі. Як свідчить історичний досвід, без держави немає нації, немає мови, йдуть у небуття культура, історія, традиції. Щоб зберегти державу, в тому числі і націю, слід актуалізувати проблему патріотичного виховання.

Таким чином з погляду на ці аспекти, формування національної свідомості є найважливішим у розбудові нової незалежної України, у

духовному становленні суспільства, у формуванні високої етики міжнаціональних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Болдырев Н.И. Методика воспитательной работы в школе: Учеб. пособие для студ-в пед. институтов. 2-е изд., испр. и дополн./ Н.И. Болдырев. – М.: Просвещение, 1981. – 223 с.
2. Вишневський О.І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. Посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.І.Вишневський. – Дрогобич, Коло, 2003. – 528 с.
3. Зязюн І.А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії/ А.І.Зязюн, Г.М.Сагач. – К.: АПН України, Ін-т педагогіки і психології професійної освіти, 1997. – 302 с.
4. Олексюк О.М. Формування духовного потенціалу студентської молоді в процесі професійної підготовки: Автореф. дис. ...д-ра пед.наук: 13.00.01, 13.00.04 / О.М.Олексюк. – Київ. ун-т ім.Т.Шевченка. – К., 1997. – 50 с.
5. Рудницька О.П. Формування музичного сприйняття в системі розвитку педагогічної культури майбутнього вчителя. Дис. ...д-ра. пед. наук: 13.00.01/О.П.Рудницька. – К., 1994. – 431 с.
6. Кирило Стеценко: Спогади. Листи. Матеріали / укл., перед. Є. С. Федотов. – К.: Музична Україна, 1981 (Жовтень). – 480 с.

УДК 373.2.091.21:781.6

М.О. Молодих

магістрант кафедри теорії і методики
музичної освіти та хореографії
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького

РИТМІЧНЕ ПОЧУТТЯ ЯК ОСНОВА МУЗИКАЛЬНОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. В роботі розглянуто сутність ритмічного почуття в дітей дошкільного віку та пропонуються певні елементи методики його розвитку. Зазначено, що тільки в єдності різних видів творчої діяльності даний процес набуває доцільності й ефективності.

Ключові слова: діти дошкільного віку, ритм, ритмічне почуття, музичний слух, ігрова ситуація.

Музика – це мистецтво, яке завжди вважалася осередком ритму, найбільш яскравим і безпосереднім його втіленням. Ритм (від грецького *ritmos* – течу) – це послідовне чергування в часі звуків (пауз) однакової або різної тривалості, є одним з елементів музичної мови. Рухова природа музично-ритмічного почуття була розроблена в кінці XIX століття, основоположником системи музично-ритмічного виховання, швейцарським педагогом і музикантом Е. Ж. Далькросзом.